

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tuloverolain 76 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi, että Suomesta Euroopan yhteisöjen komission palvelukseen määrättävien niin sanottujen kansallisten asiantuntijoiden sekä alueiden komitean ja talous- ja sosiaalikomitean jäsenten yhteisöltä saamat kulukorvaukset oli-

sivat verosta vapaita.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran jo vuodelta 1995 toimitettavassa verotuksessa.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1. Kansallinen asiantuntija ym.

Euroopan yhteisöjen komission ja muiden yhteisön toimielinten palveluksessa on sekä vakinaista että määräaikaista henkilökuntaa. Lisäksi joudutaan käyttämään tilapäisesti palvelukseen otettua henkilökuntaa sekä muuta apuhenkilöstöä ja konsultteja. Komissiolla on myös mahdollisuus käyttää tehtäviinsä erityistä henkilöstöryhmää, niin sanottuja komission palvelukseen määrättyjä kansallisia asiantuntijoita.

Euroopan yhteisöjen komissiossa tulee työskentelemään arviolta 25 suomalaista komission palvelukseen määrättyä kansallista asiantuntijaa. Heidät rekrytoidaan eri ministeriöiden virkamieskunnasta tai muualta julkiselta sektorilta. Komissio voi hyväksyä myös yksityisen työnantajan palveluksessa olevan kansalliseksi asiantuntijaksi.

Komission palvelukseen määrättyjä kansallisia asiantuntijoita koskevat komission 26 päivänä heinäkuuta 1988 antaman päätöksen (WP E/894/88) määräykset. Määräysten mukaan työskentelyn kesto aika on kolmesta kuukaudesta kolmeen vuoteen. Sama henkilö voi työskennellä kansallisena asiantuntijana vain yhden kerran. Pääsääntöisesti suomalaisten asiantuntijoiden tekemät sopimukset ovat yhden vuoden sopimuksia, joihin sisäl-

tyy oikeus jatkaa sopimusta aina kolmeen vuoteen. Asiantuntijan työnantajana ja palkan maksajana säilyy hänen Suomessa oleva työnantajansa. Asiantuntijat vain asetetaan komission käyttöön sovituksi ajaksi.

Komission alaisena toimivan yhteisen tutkimuskeskuksen (Joint Research Centre) palvelukseen määrättyihin kansallisiin asiantuntijoihin sovelletaan samoja komission 26 päivänä heinäkuuta 1988 antamia määräyksiä kuin välittömästi komission palvelukseen määrättyihin kansallisiin asiantuntijoihin. Tutkimuskeskuksessa työskentelee arviolta enintään kymmenen suomalaista kansallista asiantuntijaa.

Yhteisön muilla toimielimillä kuin komissiolla ei ole mahdollisuutta käyttää kansallisia asiantuntijoita. Muissa toimielimissä, kuten parlamentissa, neuvostossa ja tuomioistuimessa, toimivat jäsenvaltioiden asiantuntijat ovat pääsääntöisesti yhteisön palveluksessa virkamiehinä sekä siten yhteisön sisäisen verotuksen piirissä ja samalla vapautettuja kansallisesta verotuksesta yhteisön maksamien palkkojen ja palkkioiden osalta.

Euroopan parlamentin virkamiesvaihto-ohjelman mukaan Strasbourgissa olevan parlamentin virkamiehiä ja muuta henkilökuntaa sekä kansallisten parlamenttien tai hallintojen virkamiehiä ja muuta henkilökuntaa voidaan vaihtaa tämän ohjelman sääntöjen mukaisesti. Sääntöjen mukaan vaihdettavan

henkilön palkka maksetaan edelleen lähettäjäorganisaatiosta. Euroopan parlamentti voi maksaa kansalliselle virkamiehelle kiinteää päivärahaa, joka on 750 Belgian frangia vuorokaudelta (vastaa noin 112 markkaa). Suomesta lähtevän henkilön osalta mainittu kiinteä päiväraha on Suomessa verovapaa ulkomaan päivärahan verovapaaseen määrään (Ranskan päiväraha 365 markkaa) asti. Suomeen tulevat henkilöt ovat yhteisön virkamiehinä yhteisön sisäisen verotuksen piirissä sekä siten vapautettuja palkkansa ja muiden yhteisöltä saamien korvaustensa verotuksesta Suomessa.

Tieteellisiä vierailijoita koskevien komission sääntöjen mukaan komissiossa voi toimia muun muassa jäsenvaltioiden yliopistojen professoreja tai tutkijoita lyhytaikaisissa tutkimustehtävissä, joiden kesto on yleensä kuudesta kuukaudesta yhteen vuoteen, mutta voidaan poikkeustapauksissa jatkaa enintään kahteen vuoteen. Ohjelman puitteissa työskentelevät ovat edelleen lähettäjäorganisaationsa palveluksessa tai ovat virkavapaina. He saavat komissiolta kuukausikorvauksen, joka vaihtelee pätevyyden ja kokemuksen mukaan 113 000 ja 180 000 Belgian frangin välillä (vastaa noin 17 000—27 000 markkaa). Säännöt sisältävät korvauksen alentamisperusteet, jos henkilö saa palkkaa myös lähettäjäorganisaatioltaan. Komissio ei peri kuukausikorvauksesta yhteisöveroa, vaan sääntöjen mukaan verotus tapahtuu kansallisella tasolla.

Edellä oleva osoittaa, että Euroopan parlamentin virkamiesvaihto-ohjelmaan tai komission tieteellisiä vierailijoita koskevaan ohjelmaan kuuluvien henkilöiden verotuksessa ei ole erityissääntelyn tarvetta.

1.1.2. Kulukorvaukset

Kansalliset asiantuntijat saavat komissiolta tehtävästään aiheutuneiden kulujen peittämiseksi toimeentulomäärärahaa ja mahdollisesti kiinteää lisämäärärahaa. Lisäksi korvataan matkakustannukset, muuttokustannukset ja kustannukset erityisestä tehtävästä. Palkka verotetaan kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Toimeentulomääräraha vastaa määrältään sitä päivärahaa, joka maksetaan komission virkamiehille palkkaluokissa A4—A8 (keskimäärin 3 500 Belgian frangia vuorokaudessa, joka vastaa noin 500 markkaa). Määräraha maksetaan kuukausittain. Määrärahan

suuruus on riippumaton siitä, onko kansallisella asiantuntijalla työskentelyn ajan perhe mukanaan työskentelypaikkakunnalla.

Yhteisen tutkimuskeskuksen palvelukseen määrätyn kansallisen asiantuntijan toimeentulomäärärahaa voidaan tutkimuskeskuksen pääjohtajan päätöksellä korottaa 30 prosentilla, jos kysymys on kansalliseksi asiantuntijaksi määrättävästä erityisen pätevistä henkilöstä. Kiinteä lisämääräraha on sen suuruisen, että henkilön vuosipalkan ja edellä mainitun toimeentulomäärärahan yhteismäärä muodostuu tasolla 1 palkkaluokassa A8 tai B5 olevan komission virkamiehen peruspalkan suuruiseksi.

Asiantuntijalle, joka ei siirrä asuntoirtaimistoaan työskentelypaikkakunnalle, maksetaan kerran kuukaudessa työskentelypaikkakunnan ja kotimaan välisen edestakaisen lentomatkan hinta. Asiantuntijalle, joka siirtää asuntoirtaimistonsa työskentelypaikkakunnalle, maksetaan hänen sekä hänen puolisonsa ja huollettavina olevien lastensa kerran vuodessa tapahtuva työskentelypaikkakunnan ja kotimaan välisen edestakaisen lentomatkan hinta. Lisäksi korvataan asiantuntijan sekä hänen puolisonsa ja huollettavina olevien lastensa matkakulut työntekeispaikalle joko työn alkaessa tai muuton tapahtuessa sekä matkakulut kotimaahan työn päättyessä. Kulut muutosta työskentelypaikkakunnalle korvataan, jos työskentely kestää vähintään kaksi vuotta. Asiantuntijalle, joka työskentelyn aikana määrätään suorittamaan komission lukuun erityistä tehtävää, korvataan tästä tehtävästä johtuneet kulut niiden määräysten mukaisesti, jotka komissio on hyväksynyt näiden kulujen korvaamisesta.

1.1.3. Kulukorvausten verokohtelu

Komissiolta saadut korvaukset eivät kuulu Euroopan yhteisöjen erioikeuksia ja vapauksia koskevan pöytäkirjan soveltamisalaan. Pöytäkirjan mukaan Euroopan unionin virkamiehilleen ja henkilökunnalleen maksamat palkat ja palkkiot vapautetaan kansallisesta verotuksesta, mutta unionille on maksettava sisäistä veroa. Osa korvauksista maksetaan määrältään kiinteinä vaatimatta selvitystä todellisista kuluista. Kustannuskorvaukset, joita ei Suomessa ole säädetty verovapaiksi, ovat tuloverolain säännösten mukaan veronalaista tuloa siltä osin kuin ne ylittävät todellisten vähennyskelpoisten kulujen määrän. Suomen sisäinen verolainsäädäntö ja toisaal-

ta Suomen ja Belgian sekä Suomen ja Luxemburgin välillä kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehtyjen sopimusten määräykset voivat eräissä tapauksissa johtaa siihen, että korvauksista verotaan Suomessa.

Myös Ruotsissa sisäisen verolainsäädännön ja verosopimusten määräykset voivat johtaa siihen, että korvauksista verotetaan Ruotsissa. Palvelussuhteen ehtoja Ruotsissa käsitelleen komitean mietinnössä (SOU 1995:89) on muun ohessa selvitetty komission maksamien korvausten verotusta. Komitea on mietinnössään todennut, että ruotsalaisten kansallisten asiantuntijoiden rekrytointi vaikeutuu, jos toimeentulomäärärahan nettotaso ei vastaa sitä tasoa, joka vallitsee muissa jäsenvaltioissa. Ratkaisuvaihtoehtoina komitea esittää joko toimeentulomäärärahan täydellistä verovapautta Ruotsissa tai työehtosopimuksen tekemistä työmarkkinaosapuolten välillä siitä, miten kansallisen asiantuntijan tehtävästä aiheutuvat lisäkustannukset korvataan. Komitea toteaa lopuksi, että riippumatta siitä, kumpi vaihtoehto valitaan, on ratkaisu tehtävä nopeasti, koska nykyinen korvausten taso ja se, että komission maksama korvausta verotetaan, on esteenä ruotsalaisten kansallisten asiantuntijoiden rekrytoinnille. Komitean mukaan ongelman ratkaiseminen edellyttää vielä jatkovalmistelua, lähinnä valtiovarainministeriössä. Tällä hetkellä voimassa olevien säännösten mukaan kulukorvaukset ovat kansallisen asiantuntijan veronalaista tuloa Ruotsissa. Verotuksessa myönnetään kuitenkin vähennys niistä veronalaisia korvauksia vastaavista kustannuksista, joita asiantuntijalle on tehtävästä aiheutunut.

Useista muista Euroopan unionin jäsenvaltioista, esimerkiksi Alankomaista, Italiasta, Kreikasta, Portugalista, Ranskasta, Saksasta, Tanskasta ja Yhdistyneestä kuningaskunnasta, lähetettyjen kansallisten asiantuntijoiden komissiolt saamia kulukorvauksia ei yleensä näissä valtioissa pidetä asiantuntijan veronalaisena tulona.

1.1.4. Ehdotus

Esityksessä ehdotetaan, että Euroopan yhteisöjen komission maksamat kulukorvaukset eivät olisi Suomesta komission palvelukseen määrättyjen kansallisten asiantuntijoiden veronalaista tuloa. Ehdotettu korvausten verovapaus koskisi myös niitä korvauksia, jotka yhteinen tutkimuskeskus maksaa kansalliselle asiantuntijalle.

Lakia sovellettaisiin jo vuodelta 1995 toimitettavassa verotuksessa, eli siitä alkaen, kun Suomi tuli Euroopan unionin jäseneksi.

1.2. Alueiden komitean sekä talous- ja sosiaalikomitean jäsenet

Yhteisössä toimii yhteisön eri toimielinten lisäksi kaksi pysyvää komiteaa, nimittäin alueiden komitea sekä talous- ja sosiaalikomitea, joiden jäseninä toimivat jäsenvaltioista valitut luottamusmiehet. Alueiden komiteaan sekä talous- ja sosiaalikomiteaan on Suomen edustajina nimetty kumpaankin yhdeksän varsinaista ja yhdeksän varajäsentä. Komiteoiden jäsenyys on luottamustoimi, josta ei makseta palkkaa, vaan ainostaan yhteisön määrittämä kulukorvaus. Jäsenyys komiteassa edellyttää komitean yleiskokouksiin ja valiokuntien kokouksiin osallistumisen lisäksi komiteatyöhön liittyviä valmistelutehtäviä, kokouksia ja tiedotustoimintaa Suomessa. Komitean jäsenyyden edellyttämä toiminta Suomessa ei myöskään ole erillisen korvauksen kohteena, vaan myös tästä toiminnasta aiheutuvat kulut voidaan katsoa korvattavan komitean kokouksiin osallistumisesta maksettavalla korvauksella. Tällaisia suoranaisia kuluja Suomessa ovat työhuonekulut, puhelin- ja postikulut sekä matkakulut.

Komiteat maksavat jäsenilleen kokousmatkat sekä lisäksi kaikkien muiden kulujen peittämiseksi kulukorvausta, joka on kokouspäivältä 206 ecua eli noin 1 200 markkaa ja matkapäivältä 106 ecua eli noin 630 markkaa. Voimassa olevan verolainsäädännön mukaan kulukorvauksesta on veronalaista tuloa se osa, joka ylittää majoitus- ja muiden kustannusten ja verovapaan ulkomaanpäivärahan yhteismäärän. Komiteoiden jäsenille maksettavat kulukorvaukset ovat rinnastettavissa Euroopan parlamentin jäsenelle maksettaviin kulukorvauksiin, jotka on tuloverolain 70 §:n nojalla säädetty verovapaaksi tuloksi. Parlamentin jäsenen kulukorvausten verosta vapauttamista koskevaa lainmuutosta valmisteltaessa heidän työnsä katsottiin aiheuttavan siinä määrin kuluja, että vaatimusta tositenäytöstä verotusta varten pidettiin epätarkoituksenmukaisena.

Edellä olevan perusteella ehdotetaan, että alueiden komitean sekä talous- ja sosiaalikomitean suomalaisjäsenilleen maksamat kulukorvaukset eivät olisi jäsenten veronalaista tuloa.

Muiden komiteoiden jäsenet ovat yhteisön virkamiehiä, jolloin korvattavia kuluja ei synny, tai komiteat ovat sellaisia asiantuntijakomiteoita, jotka kokoontuvat vain satunnaisesti, jolloin mahdollisten kulukorvausten käsittelemiselle voimassa olevasta verolainsäädännöstä poikkeavalla tavalla ei ole perusteita.

2. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole organisatorisia eikä olennaisia valtiontaloudellisia vaikutuksia.

3. Esityksen valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä. Asiasta on aikaisemmin annettu hallituksen esitys laiksi tuloverolain muuttamisesta (HE 215/1995 vp), jossa ehdotettiin kansallisten asiantuntijoiden komissiolta saamien kulukorvausten vapauttamista

verosta. Eduskunta ei kuitenkaan hyväksynyt vapautusta koskevaa ehdotusta ja vastauksessaan (EV 24/1996 vp) edellytti, että hallitus pikaisesti selvittää EU:n eri toimielimissä toimivien kaikkien luottamus- ja virkamiesten verotuskysymyksen kokonaisuudessaan ja antaa ensi tilassa eduskunnalle uuden esityksen mainittujen verotuskysymysten kokonaisvaltaiseksi ratkaisuksi.

4. Voimaantulo

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan heti, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran jo vuodelta 1995 toimitettavassa verotuksessa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

tuloverolain 76 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/92) 76 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 29 päivänä joulukuuta 1994 ja 18 päivänä joulukuuta 1995 annetuilla laeilla (1464/94 ja 1549/95), uusi 4 a ja 4 b kohta seuraavasti:

76 §

*Eräät ulkomailla työskentelyyn liittyvät
verovapaat korvaukset*

Veronalaista tuloa ei ole:

4 a) korvaus, jonka Euroopan yhteisöjen komissio maksaa palvelukseensa määrätyn kansallisen asiantuntijan tehtävän hoitamisesta aiheutuneiden erityisten kustannusten ja elantokustannusten lisäyksen kattamiseksi; tällaisena korvauksena pidetään toimeentulomäärärahaa, kiinteää lisämäärärahaa sekä korvausta matkakustannuksista, muuttokustannuksista ja erityisestä tehtävästä johtuvista kustannuksista tai muuta niihin rinnastet-

tavaa komission maksamaa korvausta;

4 b) korvaus, jonka Euroopan yhteisöjen alueiden komitea tai talous- ja sosiaalikomitea maksaa komitean jäsenen tehtävän hoitamisesta aiheutuneiden erityisten kustannusten ja elantokustannusten lisäyksen kattamiseksi; tällaisena korvauksena pidetään yleistä kulukorvausta sekä korvausta matkakustannuksista tai muuta niihin rinnastettavaa komitean maksamaa korvausta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 199 .

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 1995 toimitettavassa verotuksessa.

Helsingissä 10 päivänä toukokuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri Arja Aho

